

Makale Geliş Tarihi**11.05.2025****Makale Yayın Tarihi****20.06.2025****İLK KEZ OY KULLANACAK OLAN FEN, ANADOLU VE İMAM-HATİP LİSESİ
ÖĞRENCİLERİNİN MUHTARLIK ALGILARININ KARŞILAŞTIRILMASI*****İbret DAL¹, Ela Naz ERİM², Emine Nisanur KÖKSAL³**¹Şehit Muhammet Mustafa Karabörk Fen Lisesi Tarih Öğretmeni Kadirli/OsmaniyeErciyes Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Anabilim Dalı, Türkiye Cumhuriyeti Tarih
Bölümü Doktora Öğrencisi ORCID: [0000-0003-3800-4181](https://orcid.org/0000-0003-3800-4181)²Şehit Muhammet Mustafa Karabörk Fen Lisesi Kadirli/Osmaniye ORCID: [0009-0009-7463-8043](https://orcid.org/0009-0009-7463-8043)³Şehit Muhammet Mustafa Karabörk Fen Lisesi Kadirli/Osmaniye ORCID: [0009-0008-9681-0417](https://orcid.org/0009-0008-9681-0417)

*Bu çalışma 56. TÜBİTAK-A Lise Öğrencileri Araştırma Projeleri Yarışması için hazırlanmış fakat Adana Bölge Finallerine katılmak için gereken puanı alamamıştır.

Özet

Bu projede 31 Mart 2024 tarihinde yapılan Mahalli İdareler Genel Seçim’inden ilk kez oy kullanan fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin muhtarlık seçimine ilişkin algıları, tutum ve davranışları analiz edilmiştir. Yapılan literatür taramasında gençlerin siyasal katılımını konu alan birçok araştırmanın yapıldığı görülmüş, ancak fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin muhtar ve muhtarlık teşkilatı konusundaki algılarını araştıran bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Araştırma için Osmaniye ili, Kadirli ilçesinde örgün öğretim yapan biri fen, biri Anadolu, biri erkek, diğeri de kız imam-hatip lisesi olmak üzere toplam dört okuldan yararlanılmıştır. Araştırmanın evrenini fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencileri, örneklemi ise Kadirli ilçesinde, söz konusu okul türlerinde 2023-2024 eğitim-öğretim yılında son sınıfta öğrenim görmekte olan ve 2024 Mahalli İdareler Genel Seçiminde ilk kez oy kullanan 65’i kız, 67’si erkek toplam 132 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin konuya ilişkin tutum ve davranışlarını öğrenmek ve verecekleri cevapları değerlendirmek amacıyla bir anket formu hazırlanmıştır. Hazırlanan anket, muhtarlık teşkilatının varlığı ve gerekliliği, muhtarların yetki ve yeterlilikleri ile muhtar adaylarına oy verme tutumuna etki eden faktörler olmak üzere üç ana bölümden ve toplam 16 önermeden oluşmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgular Python programlama dili ile analiz edilerek değerlendirilmiştir.

İlk kez oy kullanacak olan fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin muhtarlık algıları nasıldır? Sorusuna cevap aramak amacıyla yapılan bu çalışma, okul türleri farklı olsa da fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencileri, muhtarlık teşkilatı ile muhtar seçimi konusunda benzer tutum ve davranışlar sergileyecektir hipotezine dayandırılmıştır. Nitekim çalışmanın bulguları da bu yönde olmuş ve hipotezimizi doğrular nitelikte sonuçlara ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhtarlık, Lise Öğrencileri, İlk Oy

Abstract

In this project, the perceptions, attitudes and behaviors of science, Anatolian and imam-hatip high school students who voted for the first time in the Local Administrations General Elections held on March 31, 2024, regarding the mukhtar election were analyzed. In the literature review, it was seen that many studies were conducted on the political participation of young people, but no study was found investigating the perceptions of science, Anatolian and imam-hatip high school students on the mukhtar and the mukhtar organization.

A total of four schools providing formal education in Kadirli district of Osmaniye province, one science, one Anatolian, one boys and one girls imam-hatip high school were used for the research. The universe of the research consisted of science, Anatolian and imam-hatip high school students and the sample consisted of 132 students, 65 girls and 67 boys, who were studying in the senior year in the aforementioned school types in the 2023-2024 academic year in Kadirli district and who were voting for the first time in the 2024 Local Administrations General Elections. A survey form was prepared in order to learn the attitudes and behaviors of the students regarding the subject and to evaluate their answers. The prepared survey consisted of three main sections, namely the existence and necessity of the mukhtar organization, the authorities and competencies of the mukhtars, and the factors affecting the voting attitude for mukhtar candidates, and a total of 16 propositions. The findings obtained from the research were analyzed and evaluated with the Python programming language.

What are the perceptions of the mukhtarship of science, Anatolian and imam-hatip high school students who will vote for the first time? This study, which was conducted to find an answer to the question, was based on the hypothesis that, even though the types of schools are different, science, Anatolian and Imam-Hatip high school students will exhibit similar attitudes and behaviors regarding the mukhtar organization and mukhtar election. As a matter of fact, the findings of the study were in this direction and results confirming our hypothesis were reached.

Keywords: Mukhtarship, High School Students, First Vote

Amaç

Atilla Yaylaya göre (aktaran, Aydın: 2019): Temelde siyasi, içtimai, idari vb. etkinliklere iştirak etmek anlamına gelen siyasal katılım, siyasi ve sosyal kurum ya da kuruluşların aldığı kararlardan etkilenen kişi ya da grupların bu kararların alınma sürecine katılımını anlatan bir kavramdır. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin siyasal örgütlenmesi içerisinde yer alan, köy ve mahallelerin yönetiminin temelini oluşturan muhtarlık teşkilatı ve muhtarlar da devlet teşkilatı açısından son derece önemli bir yer iştgal etmektedir. Bu çalışmanın başlıca amacı, fen, Anadolu ve imam-hatip liselerinde okuyan ve 31 Mart 2024 tarihinde yapılan Mahalli İdareler Genel Seçim'inden ilk kez oy kullanacak olan öğrencilerin muhtarlık teşkilatı ve muhtarlar konusundaki algı ve muhtemel tutumlarını öğrenerek karşılaştırmalı bir şekilde analiz etmektir.

Giriş

Bu projede 31 Mart 2024 tarihinde yapılan Mahalli İdareler Genel Seçim'inden ilk kez oy kullanan fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin muhtarlık seçimine ilişkin algıları, tutum ve davranışları analiz edilmiştir. Zira son zamanlarda gitgide daha da popüler hale gelen muhtarlar ve muhtarlık kurumu, siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel hayatımızla çok yakından

ilişkilidir. TDK'ye göre muhtar: Köy ve mahallenin kanunlarla belirlenmiş işlerini yürütmek amacıyla o köy ya da mahallede oturanlar tarafından seçilen kişi (TDK sözlük, 2024); muhtarlık ise muhtarın görevi veya makamı ya da görev yaptığı yer (TDK sözlük, 2024) anlamına gelmektedir. Köylerin tarihi çok eski devirlere kadar dayanmakla birlikte, söz konusu yerleşim birimlerine tüzel kişilik kazandırılmak suretiyle buraların mahalli bir idareye dönüştürülmesi nispeten yeni bir uygulamadır (Gözler, 2018:416).

Türklerdeki köy oluşumunun temelleri çok eski dönemlere kadar gitmektedir. Zira Göktürklerde göçebe hayat sürenlerin yanında köy ve kasabalarda oturarak tarım yapan insanların varlığından söz edilmesi bu durumun en önemli kanıtlarından biridir (Can, 2002:259). Bundan başka Selçuklu Türkleri de Anadolu'ya geldikten sonra kırsal bölgelerde yeni köy ve mezralar oluşmuşlardır. Bu durum halkın koordineli ve toplu bir şekilde yaşamaya özen gösterdiği anlamına gelmektedir (Yalçın, 2002: 190) Selçuklular döneminde mahallenin temsilcisi olarak görev yapan ve kendilerine “iğdiş” adı verilen görevliler yer almaktadır. İğdişlerin mahalle halkı marifetiyle seçildiği hususunda bulgular olsa da bu seçimin kimler tarafından ve nasıl yapıldığı tam olarak anlaşılamamıştır. (Şahin ve Asarkaya, 2019: 24).

Osmanlı Devleti'nde ise muhtarlık teşkilatı kurulmadan evvel mahallelerin yönetiminden imamlar mesuldü. Kadılar tarafından denetlenen bu imamlar, kâhya veya kethüda denilen kişilerle birlikte mahalle halkı ile yönetim arasındaki ilişkileri düzenlerdi. (Güneş, 2009: XII-XIV). II. Mahmut'un iktidarı dönemindeki bilhassa 1826-1839 yılları arası, her alanda çok önemli ve köklü değişikliklerin yapıldığı bir zaman dilimidir. Bu anlamda halk ile iktidar arasındaki ilişkilerde çok mühim bir payı olan “*Muhtarlık Teşkilatı*”nın kurulması da II. Mahmut döneminde gerçekleşmiştir (Çadırcı, 1970:409). Muhtarlık teşkilatı ilk önce İstanbul'da kurulmuştur. 1827 yılında Dersaadet ve Bilad-ı Selase (Galata, Eyüp ve Üsküdar) ahalisinin nüfusu sayılmış ve daha sonra da buraya *evvel* (birinci) ve *Sânî* (ikinci) olmak üzere iki adet muhtar atanmıştır (Ortaylı, 2012:306).

Çadırcı İstanbul'da muhtarlık teşkilatının kuruluşunun 1829 yılında gerçekleştiğini yazmaktadır (Çadırcı, 1970:409). Osman Nuri Ergin'e göre (Aktaran, Çadırcı, 1970), Tanzimata doğru imamların zulüm ve baskısından halkı kurtarmak ve istişare ile iş gördürmek için yanlarına birer ikişer muhtar verilmiştir. Muhtar ve ihtiyar heyetlerini de halk seçmektedir (Çadırcı, 1970:409). Öte yandan 8 Ekim 1864 tarihli Tuna Vilayet Nizamnamesi ile 7 Kasım 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi'nde de köy ve mahalle teşkilatı ile muhtarlıklar hakkında hükümler bulunmaktadır. 7 Kasım 1864 tarihli Vilayet Nizamnamesi köy idaresinin teşkilatını “*millet sistemi*”ne uygun bir şekilde düzenlemiş ve böylece her milletin kendine özgü muhtarları ve ihtiyar meclisleri oluşmuştur. (Gözler, 2018:416-417).

Köylerin kamu tüzelkişiliği olan bir yerel yönetim birimi olarak ortaya çıkması Cumhuriyetin ilk yıllarına denk düşmektedir. Bu bağlamda köyler, daha 1924 Anayasası yürürlüğe girmeden, 18 Mart 1924 tarih ve 442 sayılı Köy Kanunu ile bir mahalli idare olarak kamu tüzelkişiliğine sahip hale getirilmiştir (Günday, 2015: 521). 1982 Anayasası'nın 127. Maddesinde yer alan “*Köy halkının mahalli müşterek hizmetlerini karşılamak üzere kuruluş amaçları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan*” bir “*kamu tüzelkişisi*” kurulmasını öngörmesi “*Köy İdaresi*”nin anayasal dayanağını oluşturmaktadır. (Gözler, 2018:422-424).

Mahalle muhtarlıklarına gelince: 1934 yılında çıkarılan 2295 sayılı kanunla önce belediye teşkilatı olan yerlerde mahalle muhtarlıkları ve ihtiyar meclislerinin faaliyetlerine fiilen son verilmiştir. Sonra halk ile hükümet arasında bir kopukluk olduğu görülünce, 10 Nisan 1944 tarih ve 4541 sayılı “*Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun*” ile mahalle muhtarlıkları yeniden kurmuştur (Şahin ve Işık, 2011: 228). Günümüzde ise mahalle 5393 Sayılı Kanun'un üçüncü maddesinin (d) bendinde “*Belediye*

sınırları içinde ihtiyaç ve öncelikleri benzer özellikler gösteren ve sakinleri arasında komşuluk ilişkileri bulunan idari birim” olarak tanımlanmıştır. Köy idaresinin aksine mahallelerin tüzel kişiliği yoktur (Günday, 2015: 521).

Görüldüğü gibi ilk kez 1827 yılında oluşturulmaya başlanan muhtarlık teşkilatı yönetim birimlerinin en alt kademesinde yer alan siyasi bir örgüttür. Diğer siyasal örgütlenmelerde olduğu gibi muhtarlık teşkilatı da siyasal bir katılımı gerektirmektedir. Siyaset bilimi literatürüne girdiği andan itibaren siyaset bilimciler tarafından birçok tanımı yapılan siyasal katılım (Eser ve Sarışahin, 2016:39), kişilerin yaşadıkları yerlerdeki yönetimi belirlemek, onu etkilemek, yönetimde aktif bir şekilde rol almak, tümüyle ele geçirmek veya yönetimin başkaları tarafından ele geçirilmesine mâni olmak gibi çeşitli sebeplerle giriştikleri yasal ya da yasadışı eylemleri veya eylemsizliği ve bütün bunların arkasındaki motivasyonları içine alan spesifik bir kavramdır. Siyasal katılımıda bulunmak için en çok bilinen ve uygulanan yöntem ise oy kullanmaktır (Erdoğan, 2018:195-196).

Siyasal katılım için olağan siyasal katılım ve olağandışı siyasal katılım ya da konvansiyonel siyasal katılım ve konvansiyonel olmayan siyasal katılım gibi ikili sınıflandırmalar yapıldığı görülmektedir. Oy verme, siyasi partilerde görev alma ve siyasi partilerin düzenlediği kampanyalarda aktif olmayı gerektiren olağan siyasal katılımdan farklı olarak olağandışı siyasal katılımı protesto yürüyüşleri, yasadışı grevler, boykot ve işgaller vardır. (Gültekin 2017:1562). Türkiye’de gençlerin siyasal katılımı meselesine gelindiğinde hiç de iç açıcı bir tablo ile karşılaşmamaktadır. Nitekim 1998 yılında “İstanbul Mülkiyeliler Vakfı Sosyal Araştırmalar Merkezi” tarafından yapılan ve Türkiye’de gençlerin siyasal ve sosyolojik yapısını ortaya koymayı amaçlayan “Suskun Kitle Büyüteç Altında” adlı araştırmanın sonuçlarına bakıldığında gençlerin sadece %3,7’sinin bir siyasi partiye üye olduğu ve sadece %10’unun çevresindeki kişilerle siyaset konuştuğu hususudur (Erdoğan, 2018: 199).

Öte yandan ideali dünyayı değiştirmek olan fakat bunu yapmak için siyasetin doğru bir araç olduğunu düşünmeyen ve kendisini bir siyasi partiye, adaya ya da ideolojiye bağlı hissetmeyen günümüz gençleri “Z kuşağı” olarak adlandırılmaktadır. (Çolak, 2021:19). Çeşitli kaynaklarda bazı farklılıklar olmakla birlikte Z Kuşağı’nı meydana getiren bireylerin doğum aralıkları literatüre daha çok 2000 yılı ve sonrası olarak geçmiştir (Budakoğlu, 2023:39). Bilhassa dijital bir çağın içinde doğan ve 2001 yılında Marc Prensky’nin ‘dijital yerliler’ olarak tanımladığı bu kişiler, internet teknolojilerini çok etkin bir şekilde kullanmalarından dolayı kendilerinden önceki kuşaklardan ayrılmaktadırlar (Tuncer, 2023:1)

Araştırmanın Sorusu: Bu çalışmada “İlk kez oy kullanacak olan fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin muhtarlık algıları nasıldır?” sorusuna yanıt aranmıştır.

Araştırmanın Hipotezi: Bu çalışma, Fen ve Anadolu liseleri ile imam-hatip lisesi öğrencilerinin, okul türleri farklı olsa da muhtarlık teşkilatı ile muhtar seçimi konusunda benzer tutum ve davranışlar sergileyeceği hipotezine dayanmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları: Bu araştırma 2023-2024 eğitim öğretim yılında Kadirli’de örgün eğitim yapmakta olan bir fen, bir Anadolu, biri kız diğeri erkek iki imam-hatip lisesi olmak üzere toplam dört devlet okulunda gerçekleştirilmiştir. İlçede eğitim öğretim yapmakta olan özel fen ve Anadolu liseleri, mesleki ve teknik Anadolu liseleri ile açık lise öğrencileri araştırmaya dahil edilmemiştir. Ayrıca 31 Mart 2024 Mahalli İdareler Genel Seçiminde ilk kez oy kullanan fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin belediye başkanlığı, belediye meclis üyeliği ve il genel meclisi seçimine ilişkin algıları, tutum ve davranışları da araştırma kapsamı dışında tutulmuştur.

Yöntem

Bu araştırma, Osmaniye ili, Kadirli ilçesinde örgün öğretim yapmakta olan biri fen, biri Anadolu, biri erkek, diğeri de kız imam-hatip lisesi olmak üzere toplam dört okulda yapılmıştır. Çalışma, öğrencilerin okuduğu okul türleri ile muhtarlık teşkilatına bakış açıları ve muhtarlık algıları konusunda benzer tutum ve davranışlara sahiptirler hipotezine dayandırılmıştır. Araştırmanın evrenini fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencileri, örneklemi ise Kadirli ilçesinde, söz konusu okul türlerinde 2023-2024 eğitim-öğretim yılında son sınıfta öğrenim görmekte olan ve 2024 Mahalli İdareler Genel Seçiminde ilk kez oy kullanan 65'i kız, 67'si erkek toplam 132 öğrenci oluşturmuştur. Anketi uygulamak için resmi kanallar kullanılmak suretiyle gerekli yasal izinler alınmıştır. Yapılan literatür taramasında gençlerin -özellikle de üniversite gençlerinin- siyasal katılımını konu alan birçok araştırmanın yapıldığı görülmüş ancak fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin muhtar ve muhtarlık teşkilatı konusundaki algılarına yer veren karşılaştırmalı bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Öğrencilere yöneltilmek üzere hazırlanan önermelere verecekleri cevapları değerlendirmek amacıyla üçlü likert tipi bir anket formu hazırlanmıştır. Ankette yer alması muhtemel tekrar ve çelişkileri görüp formdan çıkarmak için fen lisesinde bir sınıf örnek popülasyon grubu olarak belirlenmiş ve anketin ilk uygulaması belirlenen bu sınıfta gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu uygulama sonucunda katılımcılarda birtakım kavram ve zihin karmaşasına yol açtığı düşünülen önermeler ankettten çıkartılmıştır. Hazırlanan anket, muhtarlık teşkilatının varlığı ve gerekliliği, muhtarların yetki ve yeterlilikleri ile muhtar adaylarına oy verme tutumuna etki eden faktörler olmak üzere üç ana bölümden oluşturulmuş ve toplam 16 önermeyi içermiştir. Anketin uygulanmasında 3'lü Likert-tipi ölçekten yararlanılmış ve her bir önermenin karşısına "katılıyorum", "kararsızım" ve "katılmıyorum" seçenekleri için boş kutucuklar yerleştirilmiştir. Likert-tipi önermeler araştırılan konu hakkında tutum veya görüş içeren bir ifade ve bu ifadeye katılımın ne düzeyde olduğunu belirten seçenekler içerdiğinden (Turan, Şimşek ve Aslan, 2015:188) bu araştırma için söz konusu önerme tipinden yararlanılması tercih edilmiştir.

Anketin uygulanması esnasında katılımcı öğrencilerden kendileri için en uygun seçeneği işaretlemesi istenmiştir. Anket, bütün okullarda bizzat araştırmayı yürüten öğrencilerin nezaretinde gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanmıştır. Biri kız diğeri erkek iki imam-hatip lisesinde anket yapıldığından ankete katılan imam-hatip lisesi öğrencisi fazla olmuştur. Bu yüzden okullar arasındaki ankete katılım eşitsizliğini en aza indirmek amacıyla imam-hatip lisesinden gelen anket formlarından 11'i erkek, 17'si kız olmak üzere toplam 28 öğrencinin anket kağıtları rasgele bir biçimde çalışmadan çıkarılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular Python programlama dili ile analiz edilerek ve çok yönlü olarak karşılaştırılarak değerlendirilmiştir. Nesne tabanlı, kolay kullanımlı ve ücretsiz olması, öteki programlama dillerindeki gibi virgül, noktalı virgül, süslü parantez şeklinde detaylar içermemesi; Windows, Unix, Mac, Linux'e benzer bütün işletim sistemi üzerinde çalışılabilir olması ve çok geniş bir kütüphanesinin bulunması (Yazgan, 2017:43) sebebiyle bu programlama dili tercih edilmiştir. İlk sürümü Guido van Rossum tarafından 1991 yılında ortaya konulmuş genel amaçlı bir programlama dili olan Python'un (Malkoç, 2012:201) kullanımı hususunda Kırıkkale Üniversitesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi öğrencisi Mehmet Kerem Dal'dan destek sağlanmıştır. Anketlerde elde edilen kusurlu rakamlar, sonuçlara etki etmeyecek bir şekilde aşağı veya yukarıya doğru yuvarlanmak suretiyle yazılmıştır.

Proje İş-Zaman Çizelgesi

İşin Tanımı	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak
Literatür Taraması	x	x	x	x	x	x	x		
Arazi Çalışması	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Verilerin Toplanması ve Analizi					x	x	x	x	x
Proje Raporu Yazımı							x	x	x

Bulgular

Fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin muhtarlık seçimine ilişkin algıları, tutum ve davranışlarının karşılaştırılması amacıyla yapılan bu çalışmaya 94'ü mahallede, 38'i köyde oy kullanacak olan toplam 132 öğrenci katılmıştır. Bu öğrencilerden 45'i fen lisesi, 42'si Anadolu Lisesi, 45'i de imam-hatip lisesinde öğrenim görmektedir. Ankette yer alan önermeler ve önermelere öğrenciler tarafından verilen cevaplar için bir tablo oluşturulmuştur (Bkz. Tablo 1). Bu tabloda ilk olarak farklı okul türlerindeki öğrencilerin muhtarlık algıları ile oy verme konusundaki tutum ve davranışlarına, sonra da köy ya da mahallede oy kullanacakların öğrencilerin konuya ilişkin bakış açılarına yer verilmiştir. En son olarak da oyunu köyde ya da mahallede kılınacak olan kızlar ile aynı şartlarda oy kullanacak olan erkeklerin görüşleri öğrenilmek istenmiştir.

Tablo 1. Fen, Anadolu ve İmam-Hatip Lisesi Öğrencilerinin Muhtar ve Muhtarlık Teşkilatı Önermelerine İlişkin Görüşleri.

Önermeler	Okul-Köy/Mah.	Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Toplam	
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
1. Muhtarlık teşkilatını ve muhtarları gerekli buluyorum	Fen Lisesi	17	%37,8	11	%24,4	17	%37,8	45	%100
	Anadolu Lisesi	24	%57,1	6	%14,2	12	%28,6	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	20	%44,4	9	%20	16	%35,5	45	%100
	Köy	23	%60,5	9	%23,7	6	%15,8	38	%100
	Mahalle	38	%40,4	17	%18	39	%35,5	94	%100
	Kız Köy	9	%50	5	%27,7	4	%15,8	18	%100
	Kız Mahalle	21	%44,7	9	%19,1	17	%41,2	47	%100
	Erkek Köy	14	%70	4	%20	2	%41,5	20	%100
	Erkek Mahalle	17	%36,2	8	%17	22	%22,2	47	%100

							%36,1 %10 %46,8		
2. Mahallemin/Köyümün muhtarını tanıyorum (kim olduğunu biliyorum)	Fen Lisesi	27	%60	3	%6,6	15	%33,3	45	%100
	Anadolu Lisesi	23	%54,8	2	%4,8	17	%40,5	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	29	%64,4	5	%11,1	11	%24,4	45	%100
	Köy	34	%89,5	1	%2,6	3	%7,9	38	%100
	Mahalle	45	%47,9	9	%9,6	40	%42,6	94	%100
	Kız Köy	16	%88,8	0	%0	2	%11,1	18	%100
	Kız Mahalle	23	%48,9	7	%14,9	17	%36,2	47	%100
	Erkek Köy	18	%90	1	%5	1	%5	20	%100
	Erkek Mahalle	22	%46,8	2	%4,3	23	%48,9	47	%100
3. Köyde/Mahallede bir sorun olduğunda sorunun çözümünde muhtarlar çok etkili oluyor	Fen Lisesi	4	%8,8	13	%28,8	28	%62,2	45	%100
	Anadolu Lisesi	8	%19,1	19	%45,2	15	%35,7	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	15	%33,3	13	%28,8	17	%37,7	45	%100
	Köy	15	%39,5	15	%39,5	8	%21,1	38	%100
	Mahalle	12	%12,8	30	%31,9	52	%55,5	94	%100
	Kız Köy	5	%27,7	10	%34	3	%16,6	18	%100
	Kız Mahalle	7	%14,9	16	%25	24	%51,1	47	%100
	Erkek Köy	10	%50	5	%29,8	5	%25	20	%100
	Erkek Mahalle	5	%10,6	14		28	%59,6	47	%100
4. Sorunlarımızın çözümünde muhtardan yardım aldığımız oluyor	Fen Lisesi	8	%17,7	9	%20	28	%62,2	45	%100
	Anadolu Lisesi	12	%28,6	14	%33,3	16	%38,1	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	16	%35,5	10	%22,2	19	%42,2	45	%100
	Köy	21	%55,3	11	%23,4	6	%15,8	38	%100
	Mahalle	15	%15,9	22		57		94	%100
	Kız Köy	9	%50	5		4		18	%100

	Kız Mahalle	8	%17	12	%25,5	27	%60,6	47	%100
	Erkek Köy	12	%60	6	%30	2	%22,2	20	%100
	Erkek Mahalle	7	%14,9	10	%21,3	30	%57,4	47	%100
							%10		
							%63,8		
5. Muhtarlık özel bir yetenek gerektirir	Fen Lisesi	20	%44,4	7	%15,5	18	%40	45	%100
	Anadolu Lisesi	13	%30,9	11	%26,2	18	%42,9	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	13	%28,8	4	%8,8	28	%62,2	45	%100
	Köy	8	%21,1	8	%21,1	22	%57,9	38	%100
	Mahalle	38	%40,4	14	%14,9	42	%57,9	94	%100
	Kız Köy	4	%22,2	2	%11,1	12	%44,7	18	%100
	Kız Mahalle	22	%46,8	7	%14,9	18	%66,6	47	%100
	Erkek Köy	4	%20	6	%30	10	%38,3	20	%100
	Erkek Mahalle	16	%34	7	%14,9	24	%50	47	%100
							%51,1		
6. Muhtarlar belirli bir eğitim seviyesine sahip olmalıdır	Fen Lisesi	39	%86,6	2	%4,4	4	%8,8	45	%100
	Anadolu Lisesi	34	%80,9	2	%4,8	6	%14,3	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	32	%71,1	8	%17,7	5	%11,1	45	%100
	Köy	26	%68,4	6	%15,8	6	%15,8	38	%100
	Mahalle	79	%84	6	%6,4	9	%15,8	94	%100
	Kız Köy	12	%66,6	2	%11,1	4	%9,6	18	%100
	Kız Mahalle	42	%89,3	2	%4,3	3	%22,2	47	%100
	Erkek Köy	14	%70	4	%20	2	%6,4	20	%100
	Erkek Mahalle	37	%78,7	4	%8,5	6	%12,8	47	%100
7. Muhtarların yetkileri daha da artırılmalıdır	Fen Lisesi	10	%22,2	8	%17,7	27	%60	45	%100
	Anadolu Lisesi	11	%26,2	21	%50	10	%23,8	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	17	%37,7	12	%26,6	16	%35,5	45	%100
	Köy	11	%28,9	18	%47,4	9		38	%100
		27	%28,7	23	%24,5	44		94	%100

	Mahalle	6	%33,3	9	%50	3	%23,7	18	%100
	Kız Köy	19	%40,4	11	%23,4	17	%46,8	47	%100
	Kız Mahalle	5	%25	9	%45	6	%16,6	20	%100
	Erkek Köy	8	%17	12	%25,5	27	%36,2	47	%100
	Erkek Mahalle						%30		
							%51,4		
8. Muhtar seçilen kişiye halkla ilişkiler ve üslup konusunda eğitim verilmelidir.	Fen Lisesi	37	%82,2	6	%13,3	2	%4,4	45	%100
	Anadolu Lisesi	32	%76,2	2	%4,8	8	%19	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	33	%73,3	5	%11,1	7	%15,5	45	%100
	Köy	27	%71,1	4	%10,5	7	%18,4	38	%100
	Mahalle	75	%79,8	9	%9,6	10	%10,6	94	%100
	Kız Köy	13	%72,2	1	%5,5	4	%22,2	18	%100
	Kız Mahalle	38	%80,9	4	%8,5	5	%10,6	47	%100
	Erkek Köy	14	%70	3	%15	3	%10,6	20	%100
	Erkek Mahalle	37	%78,7	5	%10,6	5	%15	47	%100
							%10,6		
9. Muhtarlık seçimini çok önemsiyorum	Fen Lisesi	10	%22,2	7	%15,5	28	%62,2	45	%100
	Anadolu Lisesi	8	%19	15	%35,7	19	%45,2	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	14	%31,1	7	%15,5	24	%53,3	45	%100
	Köy	13	%34,2	10	%26,3	15	%39,5	38	%100
	Mahalle	19	%20,2	19	%20,2	56	%59,6	94	%100
	Kız Köy	6	%33,3	4	%22,2	8	%44,4	18	%100
	Kız Mahalle	10	%21,3	12	%25,5	25	%53,2	47	%100
	Erkek Köy	7	%35	6	%30	7	%65,9	20	%100
	Erkek Mahalle	9	%19,1	7	%14,9	31	%35	47	%100
							%65,9		
10. Muhtar adaylarına oy verirken	Fen Lisesi	16	%35,5	15	%33,3	14	%31,1	45	%100
	Anadolu Lisesi	24	%57,1	11	%26,2	7		42	%100

vaatlerine (projelerine) bakarım	İmam-hatip Lisesi	22	%48,8	10	%22,2	13	%16, 6	45	%100
	Köy	20	%52,6	10	%26,3	8	%28, 8	38	%100
	Mahalle	42	%44,7	26	%27,7	26	%21, 1	94	%100
	Kız Köy	9	%50	5	%27,7	4	%27, 7	18	%100
	Kız Mahalle	24	%51,1	9	%19,1	14	%22, 2	47	%100
	Erkek Köy	11	%55	5	%25	4	%29, 8	20	%100
	Erkek Mahalle	18	%38,3	17	%36,2	12	%20 %25, 5	47	%100
11. 18 yaşını dolduran ve lisede okuyan bir muhtar adayına oy veririm	Fen Lisesi	18	%40	9	%20	18	%40	45	%100
	Anadolu Lisesi	22	%52,4	6	%14,3	14	%33, 3	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	16	%35,5	12	%26,6	17	%37, 7	45	%100
	Köy	15	%39,5	7	%18,4	16	%42, 1	38	%100
	Mahalle	41	%43,6	20	%21,3	33	%35, 1	94	%100
	Kız Köy	6	%33,3	2	%11,1	10	%31, 9	18	%100
	Kız Mahalle	19	%40,4	13	%27,7	15	%30 %38, 3	47	%100
	Erkek Köy	9	%45	5	%25	6		20	%100
	Erkek Mahalle	22	%46,8	7	%14,9	18		47	%100
12. Muhtar adaylarına oy verirken etnik kökenine bakarım	Fen Lisesi	19	%42,2	6	%13,3	20	%44, 4	45	%100
	Anadolu Lisesi	11	%26,2	14	%33,3	17	%40, 5	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	16	%35,5	17	%15,5	22	%48, 8	45	%100
	Köy	11	%28,9	10	%26,3	17	%44, 7	38	%100
	Mahalle	35	%37,2	17	%18,1	42	%44, 7	94	%100
	Kız Köy	5	%27,7	5	%27,7	8	%44, 7	18	%100
	Kız Mahalle	15	%31,9	12	%25,5	20	%44, 7	47	%100
	Erkek Köy	6	%30	5	%25	9	%44, 4	20	%100
	Erkek Mahalle	20	%42,5	5	%10,6	22	%42, 5	47	%100
							%45		

							%46,8		
13. Bayan ve erkek muhtar adayları arasında önceliğim erkek adaydır	Fen Lisesi	6	%13,3	4	%8,8	35	%77,7	45	%100
	Anadolu Lisesi	8	%19	13	%30,9	21	%50	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	11	%24,4	10	%22,2	24	%53,3	45	%100
	Köy	6	%15,8	11	%28,9	21	%55,3	38	%100
	Mahalle	19	%20,2	16	%17	59	%62,8	94	%100
	Kız Köy	3	%16,6	4	%22,2	11	%61,1	18	%100
	Kız Mahalle	3	%6,4	6	%12,8	38	%80,8	47	%100
	Erkek Köy	3	%15	7	%35	10	%50	20	%100
	Erkek Mahalle	16	%34	10	%21,3	21	%44,7	47	%100
14. Muhtar adaylarına oy verirken siyasi ve ideolojik görüşlerine bakarım	Fen Lisesi	25	%55,5	5	%11,1	15	%33,3	45	%100
	Anadolu Lisesi	22	%52,4	7	%16,6	13	%30,9	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	23	%51,1	11	%24,4	11	%24,4	45	%100
	Köy	17	%44,7	10	%26,3	11	%28,9	38	%100
	Mahalle	53	%56,4	13	%13,8	28	%29,8	94	%100
	Kız Köy	8	%44,4	5	%27,7	5	%27,7	18	%100
	Kız Mahalle	28	%59,6	8	%17	11	%30	47	%100
	Erkek Köy	9	%45	5	%25	6	%36,2	20	%100
	Erkek Mahalle	25	%53,2	5	%10,6	17	%30	47	%100
15. Muhtar adaylarına oy verirken eş-dost hatırı etkili olur	Fen Lisesi	12	%26,6	5	%11,1	28	%62,2	45	%100
	Anadolu Lisesi	19	%45,2	11	%26,2	12	%28,6	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	20	%44,4	3	%6,6	22	%48,8	45	%100
	Köy	19	%50	3	%7,9	16	%42,1	38	%100
	Mahalle	32	%34	16	%17	46	%48,9	94	%100
	Kız Köy	9	%50	0	%0	9	%50	18	%100
	Kız Mahalle	10	%21,3	8	%17	29	%42,1	47	%100
	Erkek Köy	10	%50	3	%15	7	%48,9	20	%100
		22	%46,8	8	%17	17	%50	47	%100

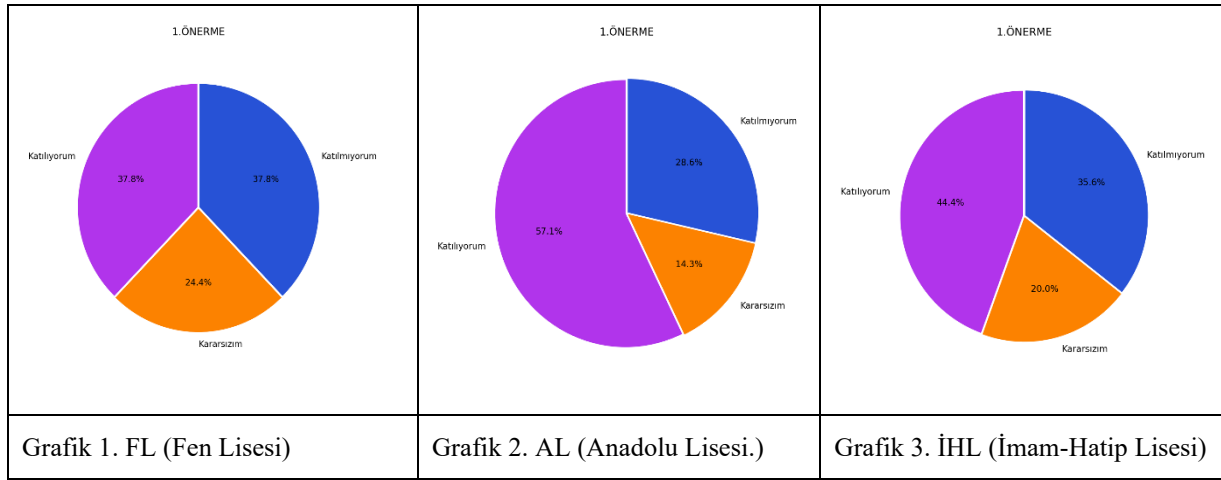
	Erkek Mahalle						%61,7 %35 %36,2		
16. Muhtar adayı benim oyumu ailemden değil bizzat benden istemelidir	Fen Lisesi	38	%84,4	4	%8,8	3	%6,6	45	%100
	Anadolu Lisesi	35	%83,3	4	%9,5	3	%7,1	42	%100
	İmam-hatip Lisesi	37	%82,2	3	%6,6	5	%11,1	45	%100
	Köy	35	%92,1	1	%2,6	2		38	%100
	Mahalle	75	%79,8	10	%10,6	9	%5,3	94	%100
	Kız Köy	17	%94,4	1	%5,5	0	%9,6	18	%100
	Kız Mahalle	41	%87,2	2	%4,3	4	%0	47	%100
	Erkek Köy	18	%90	0	%0	2	%8,5	20	%100
	Erkek Mahalle	34	%72,3	8	%17	5	%10	47	%100
							%10,6		

Tablo 1’de Yer Alan Önergeler ve Bu Önergelere Öğrencilerin Verdiği Cevaplara İlişkin Değerlendirmeler

Fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin muhtarlık seçimine ilişkin algıları, tutum ve davranışlarının karşılaştırılması amacıyla yapılan bu araştırmada; muhtarlık teşkilatının varlığı ve gerekliliği, muhtarların yetkileri ve yeterlilikleri ile muhtar adaylarına oy verme tutumuna etki eden faktörlere ilişkin üç farklı alanda toplam 16 önermeye yer verilmiştir. Muhtarlık teşkilatının varlığı ve gerekliliği ile ilgili önermeler ve öğrencilerin önermelere verdiği cevaplar şöyledir:

İlk olarak katılımcı öğrencilere muhtarlık teşkilatının varlığı ve gerekliliği ile ilgili “*Muhtarlık teşkilatını ve muhtarları gerekli buluyorum*” önermesi yöneltilmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %38’i, Anadolu lisesi öğrencilerinin %57’si, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %44’ü katılmışken, fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %38’i, Anadolu lisesi öğrencilerinin %29’u, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %36’sı katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %24’ü, Anadolu lisesi öğrencilerinin %14’ü, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %20’si kararsız kalmıştır. (Bkz. Grafik 1, 2, 3).

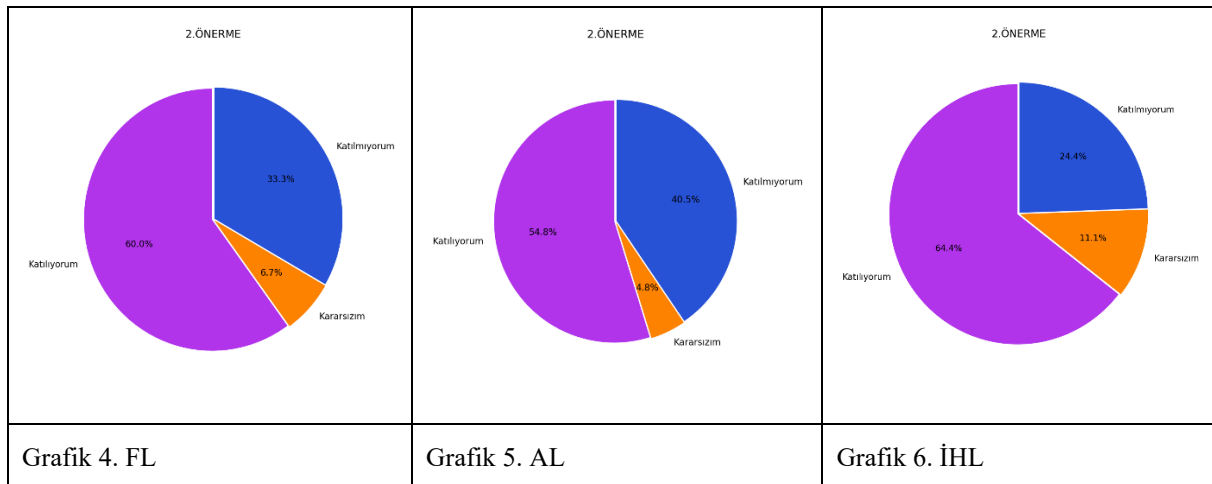
Bu önermeye köyde oy kullanacak ve mahallede kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında, köyde oy kullanacak öğrencilerin mahallede kullanacaklara nazaran muhtarlık teşkilatının gerekliliğine daha çok inandıkları görülmektedir. Oyunu köyde kullanacak olan kızların yarısının erkeklerin de yarısından fazlasının muhtarlık teşkilatını ve muhtarları gerekli buldukları anlaşılmaktadır. Oyunu mahallede kullanacak olan kız ve erkeklerinse yarısından azının muhtarlık teşkilatını ve muhtarları gerekli buldukları görülmektedir (Bkz. Tablo 1. Önerme 1).

Muhtarlık teşkilatının varlığı ve gerekliliği ile ilgili ankete katılan öğrencilere ikinci olarak “Mahallemin/Köyümün muhtarını tanıyorum (kim olduğunu biliyorum)” önermesi verilmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %60’ı, Anadolu lisesi öğrencilerinin %55’i, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %64’ü katılmışken fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %33’ü, Anadolu lisesi öğrencilerinin %42’si, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %45’i katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %7’si, Anadolu lisesi öğrencilerinin %5’i, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %11’i kararsız kalmıştır (Bkz. Grafik 4, 5, 6).

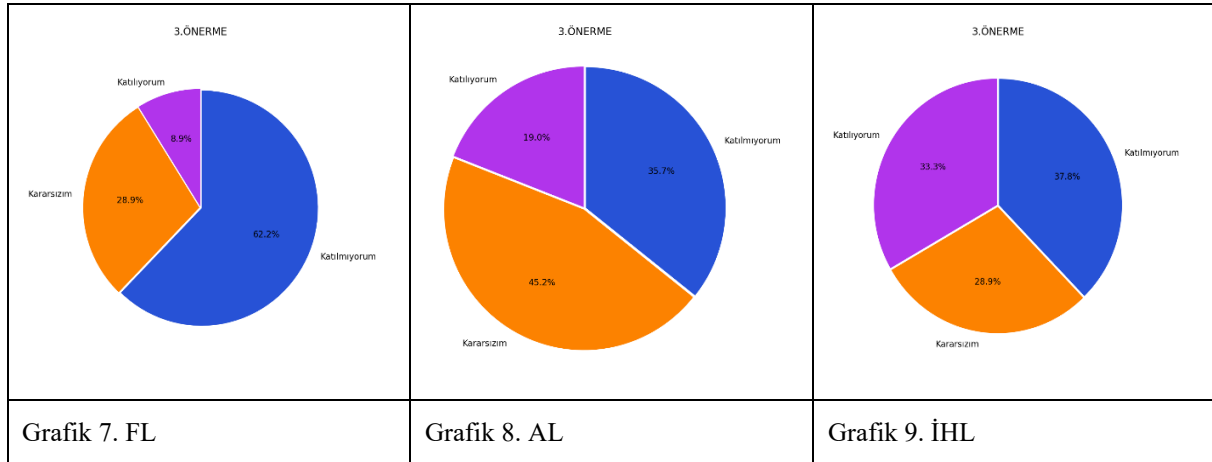
Bu önermeye köyde oy kullanacak ve mahallede kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında, köyde oy kullanacak öğrencilerin neredeyse tamamının muhtarlarını tanıdığı, mahallede kullanacaklarda ise bu oranın ancak yarıya yakın olduğu görülmektedir. Bu önermeye cinsiyetler bağlamında bakıldığında da oranın pek değişmediği anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 1. Önerme 2).

790

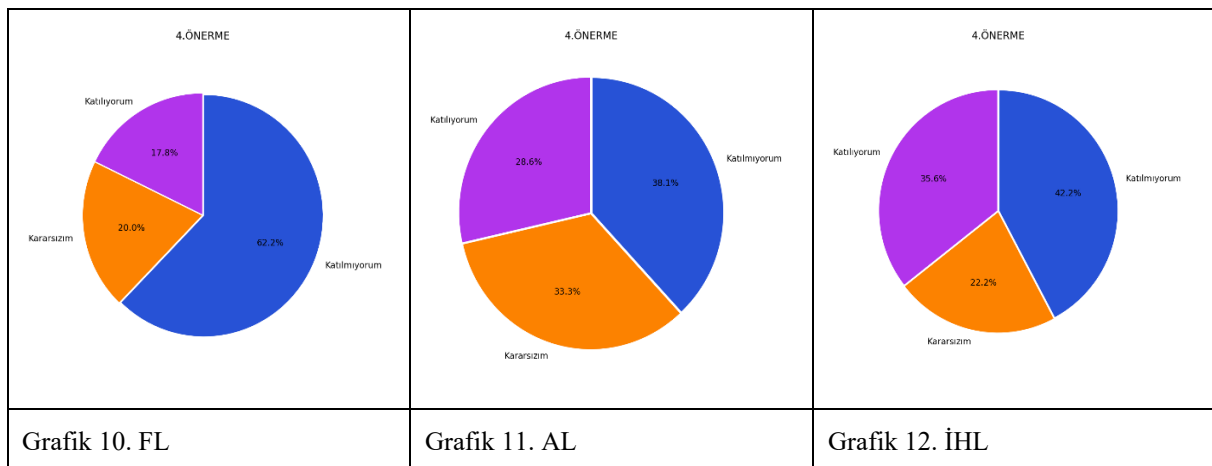
Muhtarlık teşkilatının varlığı ve gerekliliği ile ilgili üçüncü olarak katılımcı öğrencilere “Köyde/Mahallede bir sorun olduğunda sorunun çözümünde muhtarlar çok etkili oluyor” önermesi yöneltilmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %9’u, Anadolu lisesi öğrencilerinin %19’u, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %33’ü katılmışken fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %62’si, Anadolu lisesi öğrencilerinin %36’sı, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %38’i katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %29’u, Anadolu lisesi öğrencilerinin %45’i, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %29’u kararsız kalmıştır. (Bkz. Grafik 7, 8, 9).

Bu önermeye köyde oy kullanacak ve mahallede kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında, köyde oy kullanacak öğrencilerin mahallede kullanacaklara nazaran bir sorunları olduğunda çözümü konusunda muhtarların etkili olduğunu düşündükleri görülmektedir. Oyunu köyde kullanacak olan hem kız hem de erkeklerin mahallede kullanacaklara nazaran sorunlarının çözümünde muhtarları daha etkili buldukları anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 1. Önerme 3).

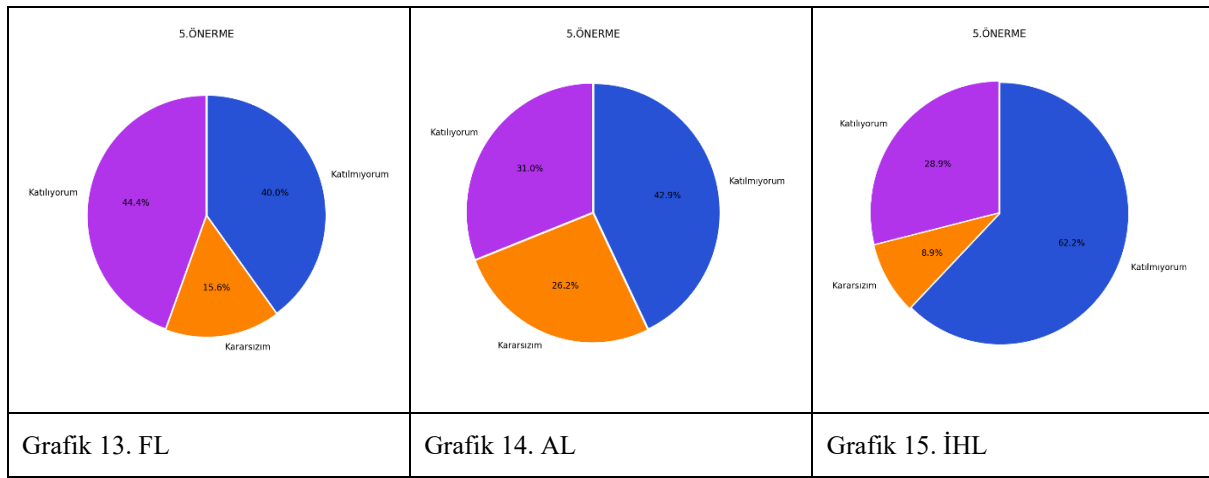
Muhtarlık teşkilatının varlığı ve gerekliliği ile ilgili son olarak katılımcı öğrencilere “Sorunlarımızın çözümünde muhtardan yardım aldığımız oluyor” önermesi yöneltilmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %18’i, Anadolu lisesi öğrencilerinin %29’u, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %36’sı katılmışken fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %62’si, Anadolu lisesi öğrencilerinin %38’i, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %42’si katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %20’si, Anadolu lisesi öğrencilerinin %33’ü, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %22’si kararsız kalmıştır. (Bkz. Grafik 10, 11, 12).

Bu önermeye köyde oy kullanacak ve mahallede kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında, köyde oy kullanacak öğrencilerin mahallede kullanacaklara nazaran bir sorunları olduğunda çözümü konusunda muhtardan daha çok yardım aldıkları görülmektedir. Oyunu köyde kullanacak olan hem kız hem de erkeklerin mahallede kullanacaklara nazaran sorunlarının çözümünde muhtarlardan daha çok yardım aldıkları anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 1. Önerme 4).

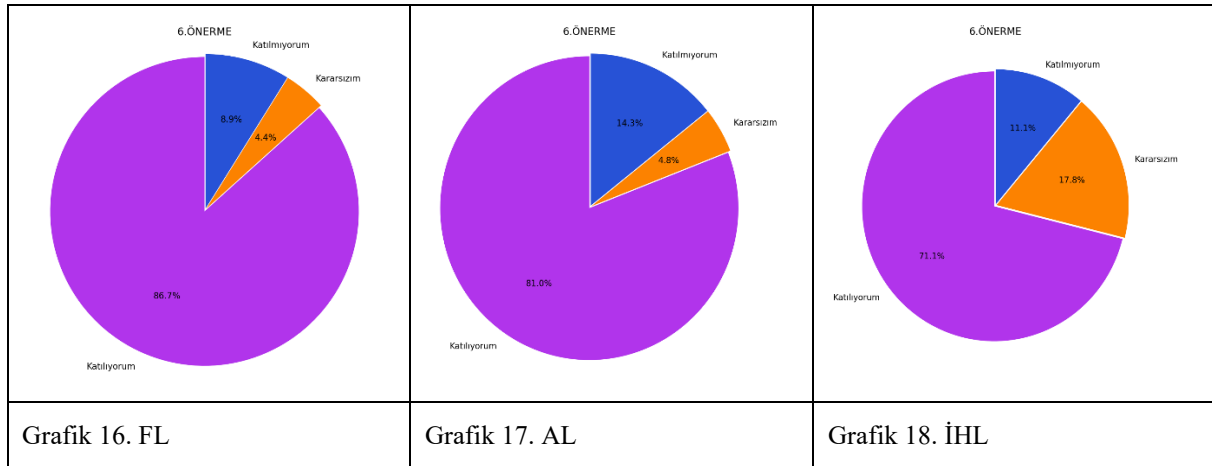
Muhtarların yetkileri ve yeterlilikleri ile ilgili katılımcı öğrencilere ilk olarak “*Muhtarlık özel bir yetenek gerektirir*” önermesi yöneltmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %44’ü, Anadolu lisesi öğrencilerinin %40’ı, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %29’u katılmışken, fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %40’ı, Anadolu lisesi öğrencilerinin %43’ü, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %62’si katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %16’sı, Anadolu lisesi öğrencilerinin %26’sı, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %9’u kararsız kalmıştır (Bkz. Grafik 13, 14, 15).

Bu önermeye köyde oy kullanacak ve mahallede kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında mahallede oy kullanacak öğrencilerin köyde kullanacaklara nazaran muhtarlığın özel bir yetenek gerektirdiğine daha çok inandıkları görülmektedir. Oyunu köyde kullanacak olan hem kız hem de erkek öğrencilerin yaklaşık olarak 1/5’inin muhtarlığın özel bir yetenek gerektirdiğini düşündükleri anlaşılmaktadır. Bu oranlar oyunu mahallede kullanacak olan kızlarda yarıya yakın, erkeklerde ise 1/3 kadardır (Bkz. Tablo 1. Önerme 5).

Muhtarların yetkileri ve yeterlilikleri ile ilgili katılımcı öğrencilere ikinci olarak “*Muhtarlar belirli bir eğitim seviyesine sahip olmalıdır*” önermesi yöneltmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %87’si, Anadolu lisesi öğrencilerinin %81’i, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %71’i katılmışken, fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %9’u, Anadolu lisesi öğrencilerinin %14’ü, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %11’i katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %4’ü, Anadolu lisesi öğrencilerinin %5’i, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %18’i kararsız kalmıştır. (Bkz. Grafik 16, 17, 18).

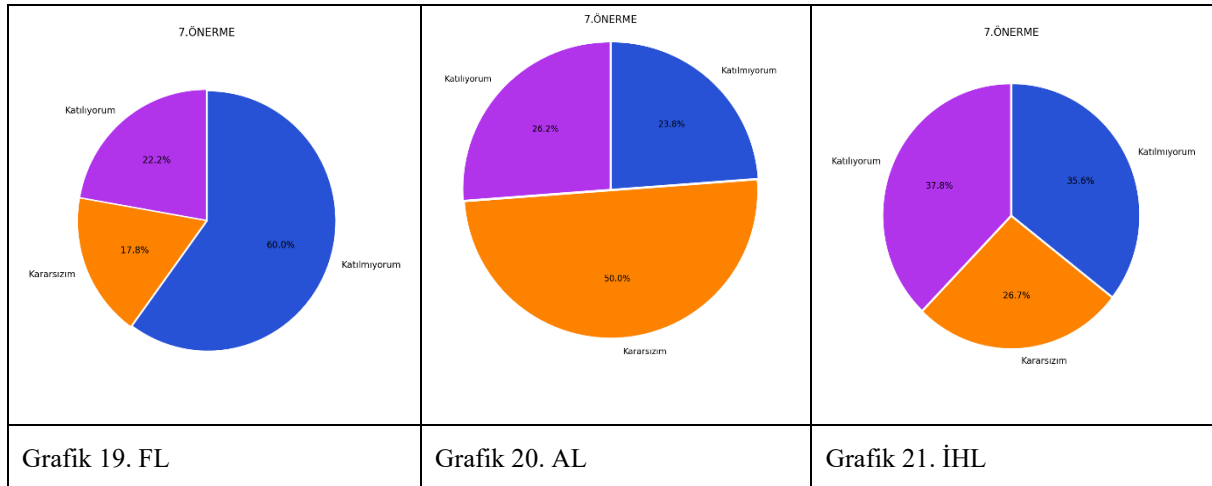
Bu önermeye köyde oy kullanacak ve mahallede kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında mahallede oy kullanacak öğrencilerin köyde kullanacaklara nazaran muhtarların belirli bir eğitim seviyesine sahip olmaları gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Oyunu mahallede kullanacak olan hem kız hem de erkek öğrencilerin köyde kullanacaklara nazaran muhtarların belirli bir eğitim seviyesine sahip olmaları gerektiğini düşündükleri anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 1. Önerme 6).

Muhtarların yetkileri ve yeterlilikleri ile ilgili katılımcı öğrencilere üçüncü olarak “*Muhtarların yetkileri daha da arttırılmalıdır*” önermesi yöneltmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %22’si, Anadolu lisesi öğrencilerinin %26’sı, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %38’i katılmışken, fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %60’ı, Anadolu lisesi öğrencilerinin %24’ü, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %36’sı katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %18’i, Anadolu lisesi öğrencilerinin %50’si, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %27’si kararsız kalmıştır (Bkz. Grafik 19, 20, 21).

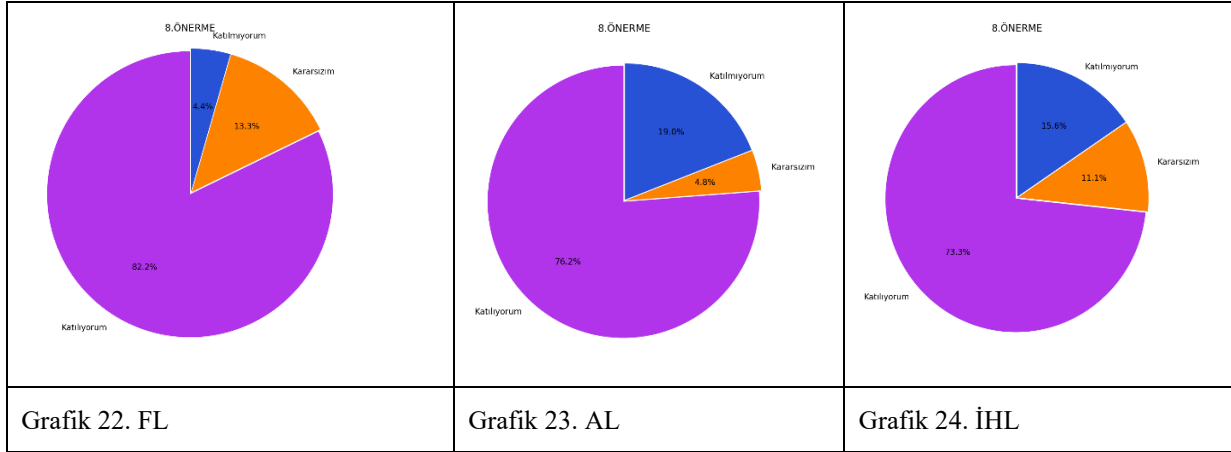
Bu önermeye köyde oy kullanacak ve mahallede kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında hem mahallede hem de köyde oy kullanacak öğrencilerin muhtarların yetkilerinin arttırılması önermesine 1/3 oranından daha az destek verdikleri görülmektedir. Aynı önermeye verilen desteğe cinsiyetler bağlamında bakıldığında ise erkeklere nazaran kızların daha fazla destek verdikleri görülmektedir (Bkz. Tablo 1. Önerme 7).

793

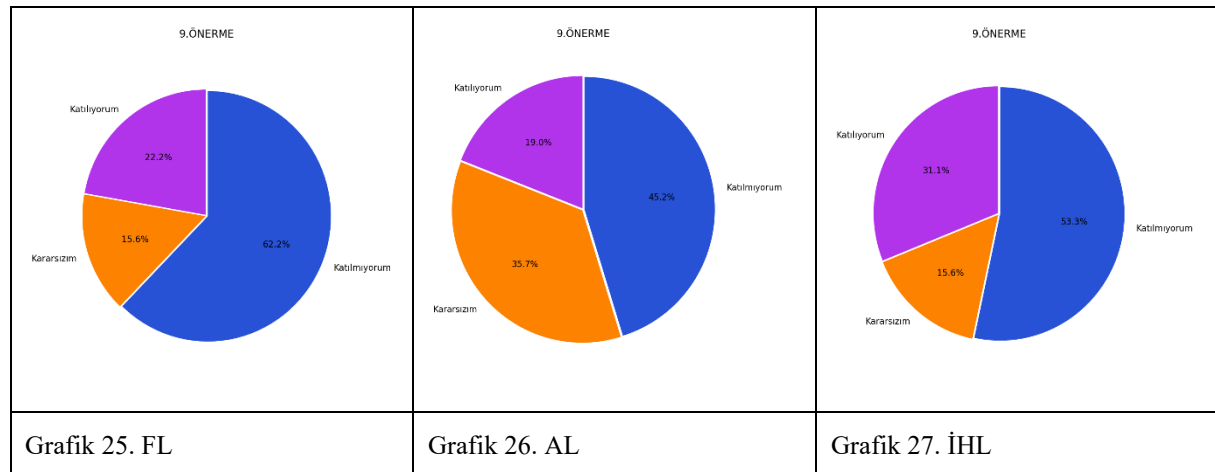
Muhtarların yetkileri ve yeterlilikleri ile ilgili katılımcı öğrencilere son olarak “*Muhtar seçilen kişiye halkla ilişkiler ve üslup konusunda eğitim verilmelidir*” önermesi yöneltmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %82’si, Anadolu lisesi öğrencilerinin %76’sı, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %73’ü katılmışken fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %4’ü, Anadolu lisesi öğrencilerinin %19’u, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %16’sı katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %13’ü, Anadolu lisesi öğrencilerinin %5’i, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %11’i kararsız kalmıştır (Bkz. Grafik 22, 23, 24).

Bu önermeye köyde oy kullanacak ve mahallede kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında hem mahallede hem de köyde oy kullanacak öğrencilerin muhtar seçilen kişiye halkla ilişkiler ve üslup konusunda eğitim verilmesi gerektiğini düşündükleri görülmektedir. Aynı önermeye cinsiyetler bağlamında bakıldığında da durumun pek değişmediği anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 1. Önerme 8).

Muhtar adaylarına oy verme tutumuna etki eden faktörlere ilişkin, katılımcı öğrencilere ilk olarak “*Muhtarlık seçimini çok önemsiyorum*” önermesi yöneltilmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %22’si, Anadolu lisesi öğrencilerinin %19’u, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %31’i katılmışken fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %62’si, Anadolu lisesi öğrencilerinin %45’i, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %53’ü katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %16’sı, Anadolu lisesi öğrencilerinin %38’i, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %16’sı kararsız kalmıştır (Bkz. Grafik 25, 26, 27).

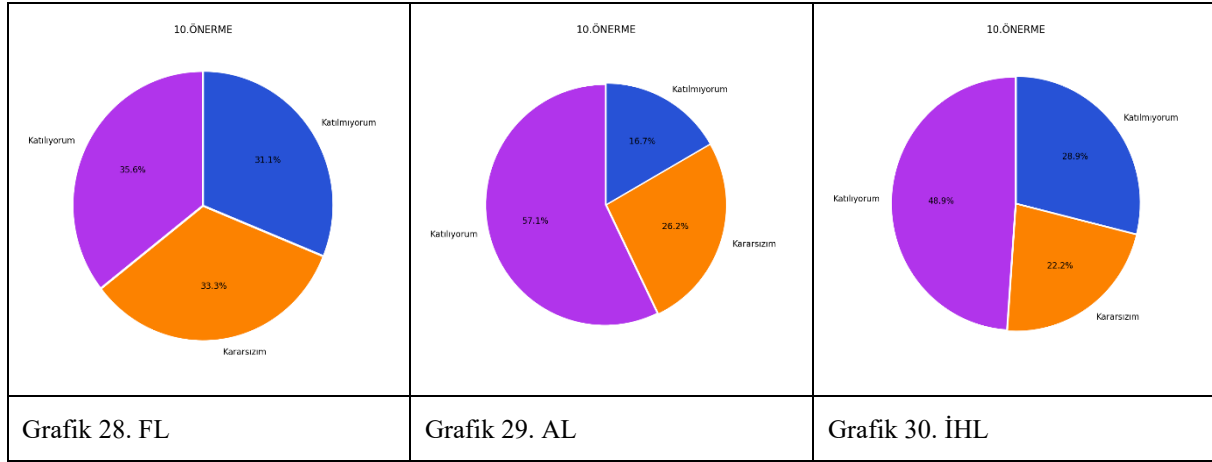
Bu önermeye köyde ve mahallede oy kullanacaklar bazında verilen cevaplara bakıldığında, mahallede oy kullanacak olanlara nazaran köyde oy kullanacak öğrencilerin muhtarlık seçimini nispeten daha fazla önemsendiği görülmektedir. Bu oranın cinsiyetler bağlamında da paralel bir özellik gösterdiği anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 1. Önerme 9)

Muhtar adaylarına oy verme tutumuna etki eden faktörlere ilişkin, katılımcı öğrencilere ikinci olarak “*Muhtar adaylarına oy verirken vaatlerine (projelerine) bakarım*” önermesi yöneltilmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %36’sı, Anadolu lisesi öğrencilerinin %57’si, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %49’u katılmışken, fen lisesi

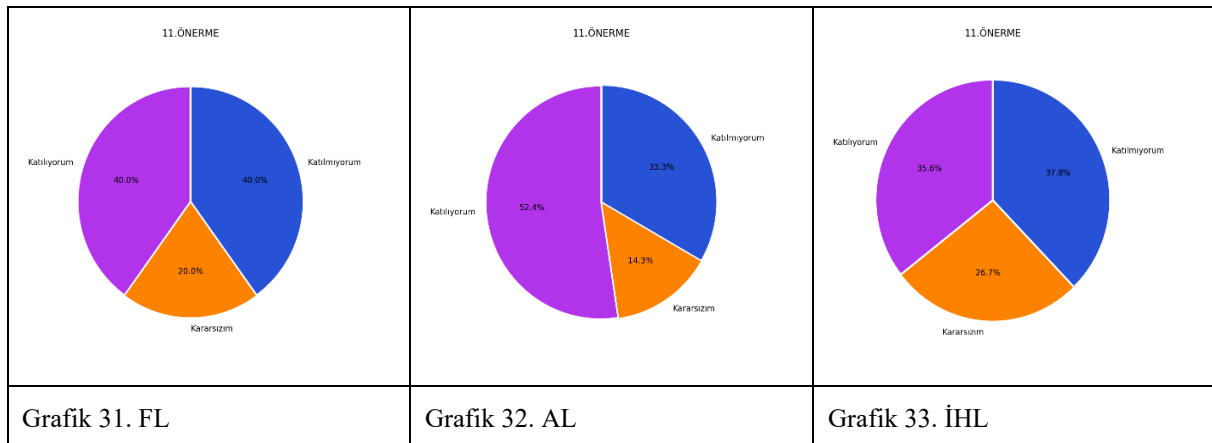
öğrencilerinin yaklaşık olarak %31'i, Anadolu lisesi öğrencilerinin %17'si, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %29'u katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %33'ü, Anadolu lisesi öğrencilerinin %26'sı, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %22'si kararsız kalmıştır (Bkz. Grafik 28, 29, 30).

Bu önermeye köyde oy kullanacak ve mahallede kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında, mahallede oy kullanacak öğrencilerin yaklaşık olarak yarıya yakını, köyde oy kullanacak öğrencilerinse yarısından biraz fazlasının muhtar adaylarına oy verirken vaatlerine baktıkları görülmektedir. Bu oranın oyunu köyde kullanacak olan erkeklerde kızlara nazaran daha fazla iken, mahallede kullanacak olanlarda tam tersi bir durum aldığı anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 1. Önerme 10).

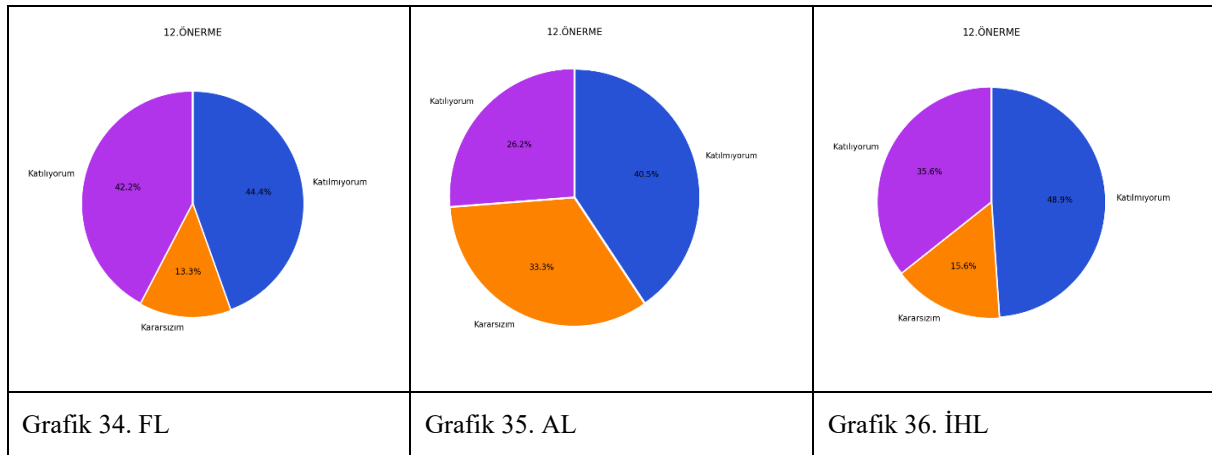
Muhtar adaylarına oy verme tutumuna etki eden faktörlere ilişkin, katılımcı öğrencilere üçüncü olarak “18 yaşını dolduran ve lisede okuyan bir muhtar adayına oy veririm” önermesi yöneltilmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %40'ı, Anadolu lisesi öğrencilerinin %52'si, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %36'sı katılmışken, fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %40'ı, Anadolu lisesi öğrencilerinin %33'ü, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %38'i katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %20'si, Anadolu lisesi öğrencilerinin %14'ü, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %27'si kararsız kalmıştır (Bkz. Grafik 31, 32, 33).

Bu önermeye köyde oy kullanacak ve mahallede kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında hem köyde hem de mahallede oy kullanacak öğrencilerin yaklaşık olarak yarıya yakınının 18 yaşını dolduran ve lisede okuyan bir muhtar adayına oy verebileceği görülmektedir. Aynı önermeye verilen cevaplara cinsiyetler bağlamında bakıldığında ise erkeklerin lisede okuyan ve 18 yaşını dolduran bir muhtar adayını kızlara nazaran nispeten daha fazla destekledikleri anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 1. Önerme 11).

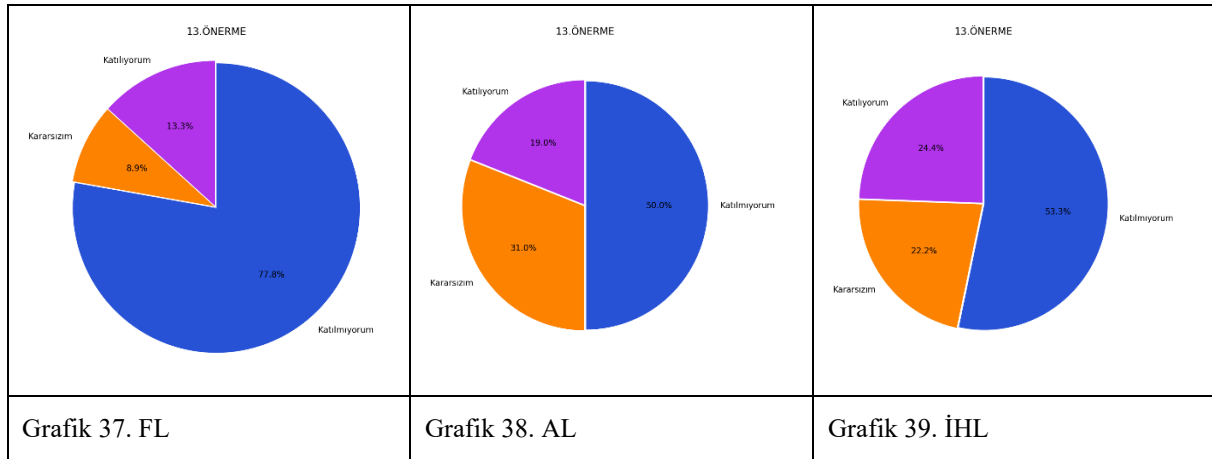
Muhtar adaylarına oy verme tutumuna etki eden faktörlere ilişkin, katılımcı öğrencilere dördüncü olarak “*Muhtar adaylarına oy verirken etnik kökenine bakarım*” önermesi yöneltilmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %42’si, Anadolu lisesi öğrencilerinin %26’sı, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %36’sı katılmışken fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %44’ü, Anadolu lisesi öğrencilerinin %41’i, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %49’u katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %13’ü, Anadolu lisesi öğrencilerinin %33’ü, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %16’sı kararsız kalmıştır (Bkz. Grafik 34, 35, 36).

Bu önermeye köyde oy kullanacak ve mahallede kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında, mahallede oy verecek öğrencilerin köyde kullanacaklara oranla muhtar adaylarının etnik kökenini daha çok önemseydiği fakat yine de etnik kökenin o kadar da önemli olmadığını düşünenlerin oranının, önemli olduğunu düşünenlerden fazla olduğu görülmektedir. Cinsiyetler bağlamında bakıldığında ise erkeklerin kızlara nazaran muhtar adaylarının etnik kökenini biraz daha önemseydiği görülmektedir (Bkz. Tablo 1. Önerme 12).

Muhtar adaylarına oy verme tutumuna etki eden faktörlere ilişkin, katılımcı öğrencilere beşinci olarak “*Bayan ve erkek muhtar adayları arasında önceliğim erkek adaydır*” önermesi yöneltilmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %13’ü, Anadolu lisesi öğrencilerinin %19’u, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %24’ü katılmışken, fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %78’i, Anadolu lisesi öğrencilerinin %50’si, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %53’ü katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %8’i, Anadolu lisesi öğrencilerinin %31’i, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %22’si kararsız kalmıştır (Bkz. Grafik 37, 38, 39).

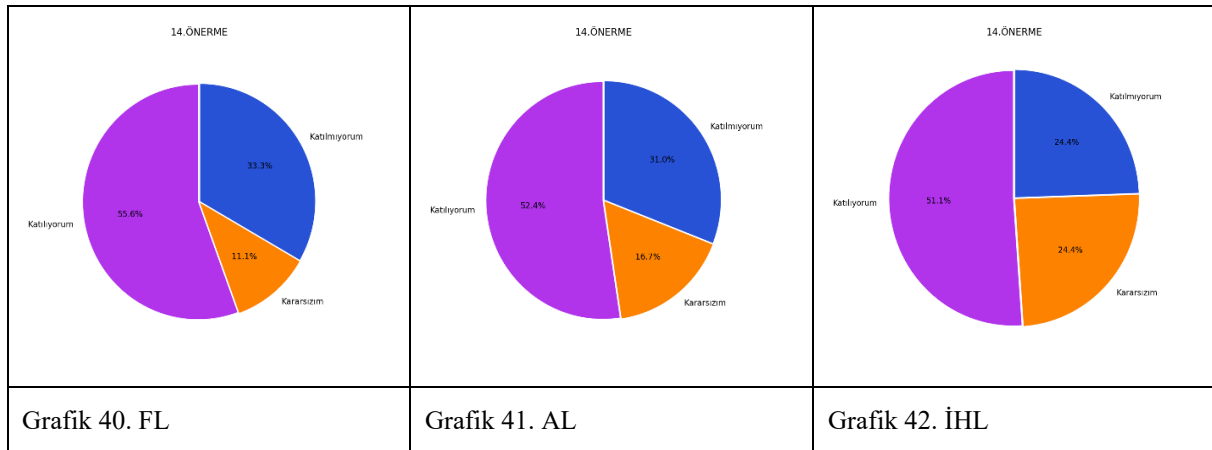
Bu önermeye köyde oy kullanacak ve mahallede kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında, köyde oy kullanacak öğrencilere nazaran mahallede oy kullanacak olanların erkek muhtar adaylarını daha fazla tercih ettikleri görülmektedir. Erkek öğrencilerin erkek muhtar adayını tercih etme oranları biraz daha yüksek olmakla birlikte genel anlamda öğrencilerin muhtar adayına oy verirken cinsiyetçi bir tutum sergilemeyecekleri anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 1. Önerme 13).

Muhtar adaylarına oy verme tutumuna etki eden faktörlere ilişkin, katılımcı öğrencilere altıncı olarak “*Muhtar adaylarına oy verirken siyasi ve ideolojik görüşlerine bakarım*” önermesi yöneltilmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %56’sı, Anadolu lisesi öğrencilerinin %52’si, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %51’i katılmışken, fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %33’ü, Anadolu lisesi öğrencilerinin %31’i, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %24’ü katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %11’i, Anadolu lisesi öğrencilerinin %17’si, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %24’ü kararsız kalmıştır. (Bkz. Grafik 40, 41, 42).

Bu önermeye köyde oy kullanacak ve mahallede kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında, köyde oy kullanacak öğrencilerin yaklaşık olarak yarıya yakınının, mahallede kullanacakların ise yarıdan biraz fazlasının muhtar adaylarına oy verirken siyasi ve ideolojik görüşlerine baktığı görülmektedir. Bu önermeye cinsiyetler bağlamında bakıldığında da bu oranın pek değişmediği anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 1. Önerme 14).

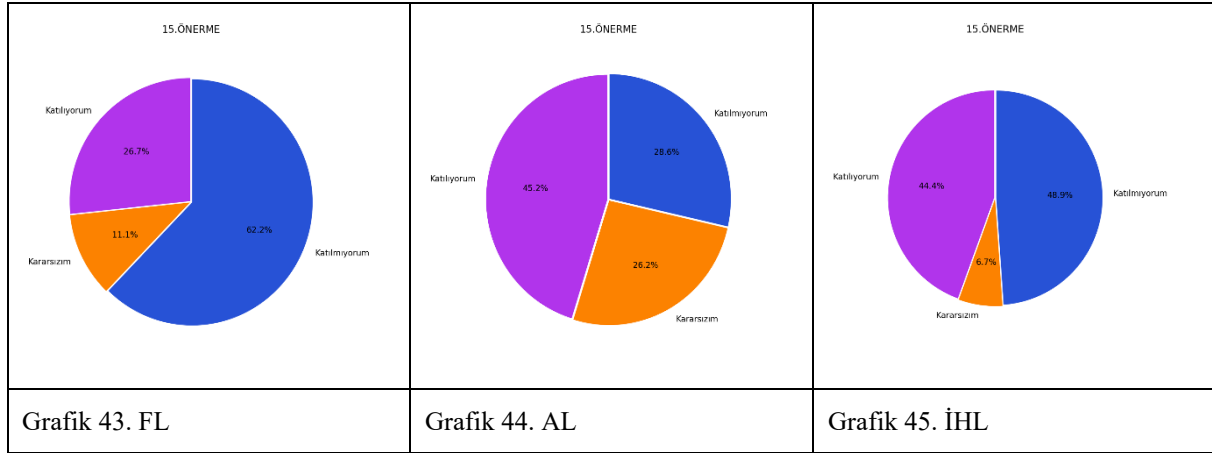
797

Muhtar adaylarına oy verme tutumuna etki eden faktörlere ilişkin, katılımcı öğrencilere yedinci olarak “*Muhtar adaylarına oy verirken eş-dost hatırı etkili olur*” önermesi yöneltilmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %27’si, Anadolu lisesi öğrencilerinin %45’i, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %44’ü katılmışken, fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %62’si, Anadolu lisesi öğrencilerinin %29’u, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %49’u katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %11’i, Anadolu lisesi öğrencilerinin %26’sı, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %7’si kararsız kalmıştır (Bkz. Grafik 43, 44, 45).

Bu önermeye köyde ve mahallede oy kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında, mahallede oy kullanacak öğrencilere nazaran köyde oy kullanacaklar üzerinde eş-dost hatırının daha etkili olacağı anlaşılmaktadır. Aynı önermeye cinsiyetler bağlamında

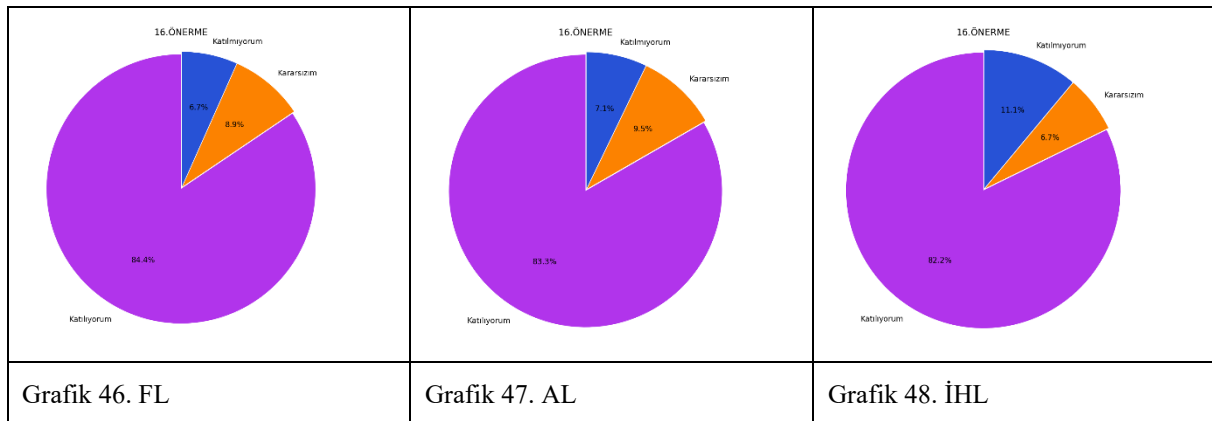
bakıldığında ise oyunu köyde kullanacak olan hem kızların hem de erkeklerin yarısının oy verme tutumunda eş-dost hatırının etkili olacağı görülmektedir. Bu oran, mahallede oyunu kullanacak olan kızlara nazaran erkeklerde daha yüksektir (Bkz. Tablo 1. Önerme 15).

Muhtar adaylarına oy verme tutumuna etki eden faktörlere ilişkin, katılımcı öğrencilere son olarak “*Muhtar adayı benim oyunu ailemden değil bizzat benden istemelidir*” önermesi yöneltilmiştir. Bu önermeye fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %84’ü, Anadolu lisesi öğrencilerinin %83’ü, imam-hatip lisesi öğrencilerinin %82’si katılmışken fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %7’si, Anadolu lisesi öğrencilerinin %7’si, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %11’i katılmamıştır. Aynı önermede fen lisesi öğrencilerinin yaklaşık olarak %9’u, Anadolu lisesi öğrencilerinin %10’u, imam-hatip lisesi öğrencilerininse %7’si kararsız kalmıştır. (Bkz. Grafik 46, 47, 48).

Bu önermeye köyde veya mahallede oy kullanacak olanlar bazında verilen cevaplara bakıldığında, köyde oy kullanacak öğrencilerin oylarının aileden değil de bizzat kendisinden istenmesini mahalledekilere nazaran daha çok önemsendiği görülmektedir. Bu önermeye cinsiyetler bağlamında bakıldığında da hem köyde hem de mahallede oy kullanacak kız öğrencilerin erkek öğrencilere nazaran oylarının kendilerinden istenmesini daha çok önemsendiği anlaşılmaktadır (Bkz. Tablo 1. Önerme 14).

798

Sonuç ve Tartışma

Bu çalışmada Osmaniye ili, Kadirli ilçesinde 2023-2024 eğitim-öğretim yılında fen, Anadolu ve imam-hatip lisesinde öğrenim gören ve “*31 Mart 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimi*”nde ilk kez oy kullanacak olan öğrencilerin muhtarlık seçimine ilişkin tutum ve davranışları ile bakış açıları karşılaştırılmak istenmiştir. Araştırma, okul türleri birbirinden farklı olsa da “*31 Mart 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimi*”nde ilk kez oy kullanacak olan

öğrencilerin muhtarlık seçimine ilişkin tutum ile muhtemel davranışlarının benzer olacağı hipotezine dayandırılmıştır. Nitekim anket sonuçlarına bakıldığında da araştırmaya katılan farklı okul türlerindeki öğrencilerin, muhtarlık teşkilatının varlığı ve gerekliliği, muhtarların yetkileri ve yeterlilikleri ile muhtar adaylarına oy verme tutumuna etki eden faktörlere ilişkin görüşleri arasında bazı küçük farklar olsa da benzerliklerin daha güçlü olduğu görülmüştür.

Bu bağlamda fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin muhtarlık teşkilatının varlığı ve gerekliliğine ilişkin bakış açılarını kısaca değerlendirmek gerekirse; “*Muhtarlık teşkilatını ve muhtarları gerekli buluyorum*” önermesine sadece Anadolu Lisesi öğrencilerinin yarısından biraz fazlası katılmış diğer okul türlerinin desteği %50’nin altında kalmıştır. En az desteği de fen lisesi öğrencileri vermiştir. Diğer taraftan oyunu köyde kullanacak öğrencilerin muhtarlık teşkilatının varlığı ve gerekliliğine ilişkin desteklerinin daha güçlü olduğu görülmüştür. İkinci olarak verilen “*Mahallemin/Köyümün muhtarını tanıyorum (kim olduğunu biliyorum)*” önermesine katılan öğrencilerin bütün okul türlerinde yarısından biraz fazla ve birbirine yakın olduğu anlaşılmıştır. Öte yandan köyde oy kullanacak öğrencilerin neredeyse tamamının muhtarlarını tanıırken, mahallede kullanacaklarda bu oran yarının da altındadır. “*Köyde/Mahallede bir sorun olduğunda sorunun çözümünde muhtarlar çok etkili oluyor*” önermesine en büyük destek imam-hatip lisesi öğrencilerinden gelmiş fakat bu oran da 1/3’ün altında kalmıştır. Bu sonuçlar, sorunların çözümünde muhtarların etkisinin kısıtlı olduğu fikri uyandırmaktadır. Bununla birlikte köyde oy kullanacak olan öğrencilerin mahallede kullanacaklara nazaran sorunların çözümü konusunda muhtarların etkili olduğunu düşündükleri görülmüştür. Muhtarlık teşkilatının varlığı ve gerekliliği ile ilgili son önerme “*Sorunlarımızın çözümünde muhtardan yardım aldığımız oluyor*” şeklinde verilmiş ve bu önermeye katılım oranı da bütün okul türlerinde yarısından daha az olmuştur. “*Köyde/Mahallede bir sorun olduğunda sorunun çözümünde muhtarlar çok etkili oluyor*” önermesinde olduğu gibi köyde oy kullanacak öğrencilerin mahallede oy kullanacaklara nazaran bu önermeye daha yüksek oranda katıldıkları gözlerden kaçmamıştır.

Fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin muhtarların yetkileri ve yeterliliklerine ilişkin bakış açıları kısaca şöyledir: “*Muhtarlık özel bir yetenek gerektirir*” önermesine katılma oranları bütün okul türlerinde yarının altında kalmışken imam-hatip lisesi öğrencilerinin yarısından fazlasının muhtarlığın özel bir yetenek gerektirdiğine katılmadığı görülmüştür. Diğer taraftan muhtarlığın özel bir yetenek gerektirdiğine köyde kullanacaklara nazaran mahallede oy kullanacak öğrencilerin daha çok inandıkları görülmektedir. Muhtarların yetkileri ve yeterlilikleri ile ilgili ikinci olarak verilen “*Muhtarlar belirli bir eğitim seviyesine sahip olmalıdır*” önermesine bütün okul türlerindeki öğrencilerin çok yüksek oranlarla katıldıkları görülmüştür. Üstelik bu oran mahallede oy kullanacak öğrencilerde daha da yüksektir. Bu durum muhtar adaylarının ve muhtarların eğitim seviyelerini ve “*Z Kuşağı Gençliği*”nin kendilerinden eğitilmiş olmaları konusundaki beklentilerini ortaya koyması açısından son derece önemlidir.

Muhtarların yetkileri ve yeterlilikleri hususunda üçüncü olarak verilen “*Muhtarların yetkileri daha da arttırılmalıdır*” önermesine okul türü fark etmeksizin ankete katılan öğrencilerin büyük bir çoğunlukla mesafeli yaklaşımları anlaşılmıştır. Muhtarların yetkilerinin arttırılmasına yönelik önermeye destek, oyunu ne köyde kullanacaklarda ne de mahallede kullanacaklarda 1/3 oranını geçebilmiştir. “*Muhtar seçilen kişiye halkla ilişkiler ve üslup konusunda eğitim verilmelidir*” önermesine gelince; araştırmaya katılan ve aynı zamanda “*Z Kuşağı*” gençliğini temsil eden fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencileri tıpkı “*Muhtarlar belirli bir eğitim seviyesine sahip olmalıdır*” önermesinde olduğu gibi bu önermede de muhtarların büyük bir eksiklik içerisinde olduğunu düşünmektedir. Üstelik bu konuda köyde oy kullanacaklar ile mahallede kullanacaklar arasında da belirgin bir fark bulunmamaktadır.

Fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin muhtar adaylarına oy verme tutumuna etki eden faktörlere gelindiğinde kısaca şunlar söylenebilir: Öncelikle araştırma sonuçları göstermiştir ki içinde bulundukları zaman dilimi itibarı ile aynı zamanda “Z Kuşağı” gençliğini de temsil eden fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencileri, muhtarlık seçimini o kadar da önemsememektedir. Üstelik mahallede oturanlarda bu oran dahada yüksektir. Diğer taraftan öğrencilerin muhtar adaylarının vaatleri (projeleri) konusuna da fazla ilgi göstermedikleri, sadece Anadolu lisesi öğrencilerinin yarısından biraz fazlasının bu konuyu önemseydiği, diğer okul türlerindeki öğrencilerde bu durumun etkisinin yarıdan az olduğu gözlerden kaçmamıştır. Ayrıca oyunu köyde kullanacak öğrencilerin, muhtarların projelerini mahalledekilere nazaran daha fazla önemseydikleri anlaşılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler 18 yaşını dolduran ve henüz liseyi bitirmemiş bir öğrencinin adaylığına da tam destek vermemişlerdir. Bu oran hem köylerde hem mahallede oyunu kullanacaklar açısından birbirine yakın olup genel anlamda yarıya yarıdır. Muhtar adaylarının etnik kökeninin fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin oy verme tutumuna azımsanamayacak oranlarda etki ettiği, üstelik etnik köken unsurunun mahallede oyunu kullanacaklar açısından köydekilere nazaran daha belirleyici olduğu görülmüştür.

Muhtar adaylarının cinsiyeti konusunda ankete katılan öğrencilerin genel olarak eşitlikçi bir tutum sergilediği ve ayrımcılıktan kaçındıkları, beklentinin aksine mahallede oy verecek öğrencilerin köydekilere nazaran daha cinsiyetçi bir tutum sergileyecekleri anlaşılmıştır. Muhtar adaylarına oy verirken cinsiyetçi bir tutum sergilemeyecekleri anlaşılan fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin “muhtar adalarının siyasi ve ideolojik” görüşlerini önemseydikleri görülmektedir. Nitekim oy verilecek muhtar adaylarının siyasi ve ideolojik görüşlerinin üç farklı okul türündeki öğrencilerin, en az yarısından fazlası için belirleyici olacağı anlaşılmaktadır. Oyunu köyde kullanacak öğrencilere nazaran mahallede kullanacak olanlar açısından muhtar adaylarının siyasi ve ideolojik fikirleri daha da önemlidir.

800

Araştırma yapılan öğrencilerin verdikleri cevaplara bakıldığında oy verme davranışına etki eden faktörler arasında eş-dost hatırının azımsanamayacak derecede önemli olduğu anlaşılmaktadır. Zira bu faktörün Anadolu lisesi öğrencileri üzerinde neredeyse yarıya yakın etkili olduğu görülmektedir. Ayrıca ankete katılan öğrencilerin tercihlerinden yola çıkıldığında, muhtar adaylarına verilecek oylar hususunda eş-dost hatırının mahallelere nazaran köylerde daha çok etkili olacağı söylenebilir. Son olarak, fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencilerinin oy verme tutumuna oylarının ailelerinden değil de bizzat kendilerinden istenmesinin çok büyük oranda etki edeceği anlaşılmaktadır. Nitekim araştırmaya katılan bütün okul türlerinde öğrencilerin $\frac{3}{4}$ 'ten fazlası bu yönde bir görüş beyan etmişlerdir. Üstelik bu oran mahallede oyunu kullanacaklara nazaran köyde kullanacaklarda daha da yüksektir.

Sonuç olarak bu araştırmadan elde edilen bulgular, “Fen, Anadolu ve imam-hatip lisesi öğrencileri, muhtarlık teşkilatı ve muhtarlar konusunda benzer tutum ve davranışlara sahiptirler” hipotezini destekler nitelikte olmuştur.

Kaynakça

- Aydın, A. (2019). Olumlu ve olumsuz manası ile siyasal katılım türlerinin incelenmesi. OPUS International Journal of Society Researches, 10(17), 2119-2138. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/768850> Erişim tarihi: 28.10.2024
- Budakoğlu, M. E. (2023) “X-Y-Z Kuşakları Arasındaki Farklılıkların Siyasal Katılıma Etkisi: İstanbul İlinde Bir Araştırma” (İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi).

- Can, Yılmaz. (2002). “Anadolu Öncesi Türk Kenti” içinde *Türkler Ansiklopedisi*, 3:259. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Çadırcı, M. (1970). Türkiye’de Muhtarlık Teşkilâtının Kurulması Üzerine Bir İnceleme. *Belleten*, 34(135), 409-420. Erişim Adresi: <https://doi.org/10.37879/ttkbelleten.1190930>, Erişim Tarihi: 08.10.2024.
- Çolak, M. (2021). Z Kuşağının Siyasal Katılım Düzeyleri ve Etki Eden Faktörler Üzerine Bir İnceleme (Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Erdinç, İ. E. (2018). Üniversite Gençliği Bağlamında Siyasal Katılım ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*. Sayı 1. Sayfa: 195-196. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/456038> Erişim tarihi: 12.11.2024
- Eser, H. B., & Sarışahin, P. (2016). Cinsiyet-siyasal katılım ilişkisi: SDÜ örnek olayı. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 7(15), 38-58. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/218473>, Erişim tarihi: 11.10.2024
- Gözler, Kemal. (2018). *Mahalli İdareler Hukuku*, Ekin Yayınevi, Bursa.
- Günday, Metin. (2015). *İdare Hukuku*, İmaj Yayınevi, Ankara.
- Gültekin, M. C. (2017). “Üniversite Öğrencilerinin Siyasal Yaşama Katılım Boyutlarının İncelenmesi: Mardin Örneği”, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/386064> Erişim tarihi: 15.10.2024
- Güneş, Mehmet (2009). Osmanlı Devleti’nde Muhtarlık Teşkilatının Kuruluşu ve Gelişmesi (1829–1864), (Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Malkoç, B. (2012). “Temel Bilimler ve Mühendislik Eğitiminde Programlama Dili Olarak Python.”, XIV. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, 201-210
- Ortaylı, İlber. (2012). *Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi*, Cedit Neşriyat, Ankara.
- Şahin, Y., Asarkaya, S. “Mahalle Muhtarlığı Kurumunun Tarihi Gelişimi” *Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* (2019). Cilt: 11 Sayı: 3. Sayfa 23-32. Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/823888> Tarihi 10.11.2024.
- TDK Sözlük, (2024). Muhtar, Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 10.09. 2024.
- TDK Sözlük, (2024). Muhtarlık, Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> Erişim tarihi: 10.09. 2024.
- Tuncer, H. (2023) “Türkiye’deki X, Y, Z Kuşaklarının Siyasal İletişim ve Siyasal Katılım Örüntülerinin Karşılaştırmalı Analizi” (Bahçeşehir Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).
- Turan, İ., Şimşek, Ü. & Aslan, H. (2015). Eğitim Araştırmalarında Likert Ölçeği ve Likert-Tipi Soruların Kullanımı ve Analizi. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (30), 186-203, Erişim Adresi: <https://dergipark.org.tr/en/pub/sakaefd/issue/11235/134252>, Erişim Tarihi: 24.12.2024.
- Yalçın, Alemdar. (2002). “Eski Dönemlerden Anadolu’ya Türk Sosyal Dayanışma Kurumları” içinde *Türkler Ansiklopedisi*, 3:190. Ankara: Yeni Türkiye Yayınları.
- Yazgan, K. (2017). “Akrabalık Matrisinin Tersinin Henderson Metodu ile Hesaplanması ve Hesaplama Python Programlama Dili Kullanımı”. *Tekirdağ Ziraat Fakültesi*

Dergisi, 14(3), 38-44. Erişim adresi:

https://dergipark.org.tr/en/pub/jotaf/issue/31352/342132#article_cite Erişim tarihi:
28.10.2024.